

آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی

محمد طهوری^۱، دکتر علی اکبر احمدی^{۲*}، دکتر کامبیز حمیدی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

۲. گروه مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳. گروه مدیریت دولتی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۱۰، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۲)

چکیده

زمینه: الگوی اقتصاد مقاومتی که با راهنمایی رهبر معظم انقلاب و جمعی از اقتصاددانان کشور تهیه و ارایه شده دارای دو گونه کلی مسئولیت است. یک نوع مسئولیت حالت عمومی دارد و عموم مردم دارای وظایف و مسیولیت‌هایی در قبال بهبود وضعیت اقتصادی کشور هستند و نوع دوم مسئولیت‌هایی هستند که بطور مشخص و صریح به سازمانهای خاص محول شده است. هدف از تحقیق حاضر آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی بود.

روش: پژوهش حاضر در زمره تحقیقات توصیفی-همبستگی بود که به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری شامل کارکنان و مدیران اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و اتاق اصناف، وزارت صنعت، معدن و تجارت کشور بودند که ۳۰۰ نفر از آنها به عنوان نمونه آماری به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری برای جمع‌آوری داده‌های پرسشنامه محقق ساخته آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی بود. داده‌ها با استفاده از روش مدل معادلات ساختاری از طریق نرم‌افزار LIS تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که تمامی سوالات دارای اثر معناداری ($P < 0.01$) در مدل می‌باشند. شاخص‌های برازش مدل ساختاری از برازندگی مناسبی برخوردار است، و همچنین نتایج نشان می‌دهد که مقدار واریانس استخراج شده و میزان اشتراکی برای آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی برابر ۰/۴۱۶ می‌باشد.

نتیجه‌گیری: اجرای ناقص، غیرعلمی و بی توجهی به اخلاق کسب و کار (همچون شایسته‌سالاری، شفاف‌بودن، مبارزه با فساد و رانت و غیره)، سبب شده‌است که باوجود تلاش‌های بسیار، همچنان خط‌مشی‌های بازرگانی بر اساس رویکرد اقتصاد مقاومتی در اجرا موفقیت چشمگیری به دست نیاورده باشند.

کلید واژگان: آسیب‌شناسی اخلاقی، خط‌مشی عمومی، اقتصاد مقاومتی

سر آغاز

را می‌توان به عنوان مجموعه‌هایی ساختاری و مرتبط متشکل از مقاصد، تصمیمات و اعمالی که قابل نسبت به اقتدار عمومی در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی هستند، در نظر گرفت (۲). خط‌مشی عمومی^۳ عبارت است از: وجود فرایند یا مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و تصمیم‌های دولتی که با هدف حل یک مسئله عمومی طراحی می‌شود. خط‌مشی-گذاری عمومی تا حدودی رشته‌ای نوظهور در علوم مربوط به اداره کشور است.

واژه Policy که در زبان فارسی، سیاست یا خط‌مشی^۱ معنا شده است، این واژه وقتی در کنار واژه Public به معنای عمومی قرار گیرد، شاخه‌ای از دانش را با عنوان علم دولت در عمل تشکیل می‌دهد که برخی آن را زیرمجموعه علم سیاست^۲ و برخی نیز علمی مستقل قلمداد می‌کنند (۱). این دانش، به مطالعه و تحلیل عمل دولت‌ها می‌پردازد. خط‌مشی‌گذاری عمومی در واقع، تجلی اداره حکومت در عمل است که آنها

خارجی، قوانین مقررات صادرات و واردات و نهایتاً تکالیف بخشی مندرج در قانون پنج‌ساله برنامه ششم توسعه اقتصادی، سند چشم‌انداز سیاست‌های کلی نظام در افق سال ۱۴۰۴ و سایر قوانین نیز شاهد عدم اجرا خط‌مشی‌های تدوین شده هستیم. در مورد قاچاق کالا در سال ۹۴، تعداد ۷۷۳۶ پرونده به ارزش ۱۵ میلیون دلار، در سال ۹۵، تعداد ۱۶۴۲۸ پرونده به ارزش ۱۳ میلیون دلار و در سال ۹۸، تعداد ۹۸۰۰۰ پرونده به ارزش ۵۷ میلیارد دلار گزارش شدند که این نشان دهنده این مطلب است که قوانین و مقررات در این زمینه قدرت بازدارندگی کمی دارد و نتوانسته قاچاق کالا را کنترل کند^(۱۰). برای اجرای خط‌مشی عمومی در حوزه بازرگانی، باید متوجه بود که عوامل درونی و بیرونی بسیاری در آن تأثیر دارد. اندیشمندان حوزه اجرای خط‌مشی گذاری، آن را به صورت مختلف بیان کرده‌اند؛ برخی آن را سلسله ای از حمایت می دانند و گروهی دیگر ائتلاف بازیگران برای رسیدن به مقاصدشان قلمداد می کنند و بعضی آن را به مثابه یک بازی می داند (بازی اجرا) که در آن چانه زنی، غلو و اغراق و کشمکش های سیاسی برای کنترل پیامدها صورت می‌گیرد^(۱۱). بی شک با توجه بر اثر پذیری این خط‌مشی ها از عوامل مختلف برای اجرا دولت ها ابتدا نیازمند آسیب شناسی دقیق موضوع هستند. یکی از حیطه هایی که نیازمند نگاهی آسیب شناسانه است حوزه اخلاق^(۱۲) است. رعایت مسائل اخلاقی^(۱۳) در تجارت در سه دهه اخیر اهمیت زیادی کسب کرده و در اغلب دانشگاه های معتبر دنیا به ویژه در دانشکده های اقتصاد و بازرگانی کوشش می کنند که جنبه های اخلاقی مرتبط با تجارت و تولید را به افرادی که در آینده عهده دار تصدی بنگاه های اقتصادی و تولیدی خواهند شد، بیاموزند برخی از انجمن های بازاریابی، اتاق های بازرگانی، سازمان های توسعه تجارت و نهاد هایی که ارتقای فرهنگ تجاری را جزو وظایف خود تلقی می کنند، یا قانونا و وظیفه ای در این زمینه برعهده آنها محول شده است، ضوابط و دستورالعمل ها یا رهنمودهایی در مورد اخلاق تجاری^(۱۴) یا نکاتی که بازاریابان، واحدهای تولیدی و به طور کلی افراد شاغل در بخش صنعت و تجارت باید در فعالیت های اقتصادی^(۱۵) خود رعایت کنند، تدوین و منتشر ر کرده اند. در برخی از موارد نیز قانون، تکالیف یا وظایف مشخص ی برای حفظ حقوق مصرف کنندگان، سلامت افراد جامعه یا جلوگیری از وارد شدن خدشه به اعتبار و حیثیت بین المللی کشور وضع یا تعیین کرده است که منشأ آنها اصول اخلاقی^(۱۶) پذیرفته شده در سطح بین المللی بوده است^(۱۷). آسیب‌شناسی اخلاقی^(۱۸) اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی می تواند به عنوان یکی از الویت ها قلمداد گردد. رعایت اخلاق کسب و کار و مسئولیت پذیری اجتماعی^(۱۹) در راستای رعایت حقوق اقشار جامعه، محیط و طبیعت است. با ملاحظه کارکرد روزانه بازارهای مختلف، اهمیت اخلاق در حوزه اقتصاد نمایان تر میشود. بسیاری از ناملایمات مربوط به کارکرد شرکتها و بنگاههای اقتصادی^(۲۰) به نداشتن التزام اخلاقی^(۲۱) کارگزاران اقتصادی برمی گردد و نشانه بی توجهی به اخلاق است^(۲۲).

بسیاری از نظریه‌های خط‌مشی گذاری عمومی بازرگانی از مطالعات و تحقیقات جوامع توسعه یافته صنعتی گرفته شده است با وجود اینکه

فرایندی است که طی آن مسئله ای در عرصه عمومی شناسایی شده، در یک نظام پویا مورد بررسی قرار گرفته و راه حلی اتخاذ و اجرا می- شود. عمر این فرایند با پیدایش دولت ها همراه بوده، ولی از دهه ۱۹۵۰ میلادی با مطالعات لاسول ولرنر به صورت علمی در آمده و از نیمه دوم قرن بیستم، نخست در آمریکا و سپس در اروپای غربی، وارد حوزه علوم سیاسی معاصر شد و دارای ویژگی هایی است که آن را از دیگر فرایندهای تصمیم‌گیری متمایز می کند. از جمله آن که رویکردی رو به آینده، پویا و دولتی دارد و حضور مؤثر قدر سیاسی، در آن مشهود است^(۲۳). نهادهای شدن و گسترش خط‌مشی گذاری عمومی دو دلیل عمده داشت: نخست فشارهای روز افزون سیاسی- اجتماعی برای استفاده کاربردی از علوم اجتماعی در حل مسائل روزمره‌ای چون فقر، تبعیض نژادی^(۲۴)، آلودگی محیط زیست^(۲۵) و غیره دوم، ظهور و بروز این نظریه که نقش عوامل اقتصادی- اجتماعی از قبیل درآمد، تعلیم و تربیت، سطح بیکاری و... در تصمیم‌گیری‌های دولتی و در سیاست- گذاری ها، بیش از عوامل سنتی مثل گرایش های غربی و ایدئولوژی های سیاسی مؤثر است^(۲۶ و ۲۷). خط‌مشی های عمومی جهت گیری کلی می باشند که برای مقابله با یک مشکل و مسئله عمومی و به منظور حل آن پدید می آیند^(۲۸). که صرفاً اتخاذ تصمیم نیست بلکه فرایندی است که شامل شناسایی مسئله عمومی، تدوین خط‌مشی، اجرا و ارزیابی نتایج حاصل از اجرای خط‌مشی می باشد^(۲۹). مرحله تدوین در فرایند خط-مشی گذاری از اهمیت بسیاری برخوردار است و تدوین خط‌مشی های مناسب برای انجام صحیح فعالیت دولت ها از جمله دولت های محلی ضروری است. پس از تدوین اجرا شکل می گیرد و اجرای صحیح خط‌مشی ها منجر به رضایت عمومی شهروندان و افزایش سطح رفاه و قدرتمند شدن آن دولت می شود. باید توجه داشت که اجرای ناقص خط‌مشی ها را نباید صرفاً به مرحله اجرا و متولیان این مرحله منتسب نمود، بسیاری از مسائل و مشکلات به مرحله تدوین و متولیان آن برمی گردد. پریمن و ویلداوسکی نیز بزرگترین مشکل را در اجرای خط‌مشی عدم توجه به تمهیدات خاص در مرحله تدوین آن می دانند^(۳۰). می توان مرحله تدوین خط‌مشی عمومی را پایه و اساس فرایند خط‌مشی گذاری دانست^(۳۱).

آغاز توجه به خط‌مشی گذاری عمومی نظام بازرگانی با درج موادی در قانون تجارت در سال ۱۳۰۳ رسمیت یافت. از اهداف مندرج در قانون تجارت حفظ مالکیت و حقوق افراد و در نتیجه امنیت خاطر معاملات ذینفعان در عرصه اقتصادی می‌باشد. هرچند در مرحله تدوین خط‌مشی‌های بازرگانی قانون‌گذار^(۳۲) به دنبال تصویب جامع مقررات و رفع خطرات احتمالی ناشی از دادوستدهای تجاری می‌باشد ولی عملاً در مرحله اجرا شاهد شکست و عدم اجرا بوده‌ایم. در سایر قوانین مرتبط با بخش بازرگانی کشور اعم از قانون تجارت الکترونیک، قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان، قانون امور گمرکی و قانون داوری‌های تجاری بین‌المللی، قانون معافیت صادرات کالا و خدمات از پرداخت عوارض، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، قانون تشکیلات اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و قانون نظام صنفی کشور، قانون تشویق سرمایه‌گذاری

نظریه‌های موجود در خط‌مشی‌گذاری، راهنمایی مفیدی برای تجزیه و تحلیل خط‌مشی کشورهای در حال توسعه پیشنهاد داده‌اند اما در اغلب موارد برای تبیین خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشورهای در حال توسعه با توجه به تغییرات محیطی کافی نیستند، با نگاه به این موقعیت، در کشورهای در حال توسعه خصوصاً کشور ما مطالعه خط‌مشی عمومی بازرگانی شایسته با رویکرد اقتصاد مقاومتی توجه فوری لازم می‌باشد. با مطالعه دستاوردهای علمی در زمینه خط‌مشی‌گذاری عمومی و نیز تعالیم آسمانی مکتب کمال بخش اسلام و دخالت عقل به این نتیجه می‌رسیم که نظام خط‌مشی‌گذاری و اجرای آن در ایران و بخصوص در نهادهای دولتی از کمبودهایی برخوردار است و چالش‌های اخلاقی فراوانی پیش رو دارد. این معضل در شرایط اکنون که کشور عزیز ما با تحریم اقتصادی زیادی روبرو است، نمود بیشتری پیدا کرده است و برای رهایی از این معضل، سازمان‌ها بالاًخص بخش بازرگانی خط‌مشی‌های متناسب با این شرایط و با رویکرد اقتصاد مقاومتی اجرا نمایند تا بتواند بر بسیاری از این مشکلات فائق آیند، این مهم باعث شده است تا پژوهشگر در پژوهش حاضر به بررسی مسئله آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی و ارائه مدل در این خصوص بپردازد.

روش

پژوهش حاضر در زمره تحقیقات توصیفی - همبستگی بود که به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری شامل کارکنان و مدیران اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی و اتاق اصناف، وزارت صنعت، معدن و تجارت کشور که به لحاظ موضوعیت مباحث بازرگانی در سال ۱۳۹۹ به تعداد ۱۲۰۰ نفر بودند. نمونه آماری بر اساس جدول مورگان و کرجسی و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. نتایج پژوهش نشان داد از تعداد ۳۰۰ نفر کل افراد نمونه، ۲۱۵ نفر (۷۱/۷٪) را مرد و ۸۵ نفر (۲۸/۳٪) را زنان تشکیل داده‌اند، همچنین ۲۶۴ نفر (۸۸٪) متأهل و ۳۶ نفر (۱۲٪) مجرد بودند. نتایج نشان داد وضعیت میانگین سن مردان ۳۷/۶۱ با انحراف استاندارد ۸/۷۷ و میانگین سن زنان ۴۱/۰۵ با انحراف استاندارد ۸/۷۷ است. میانگین سن کل افراد ۳۸/۵۹ با انحراف استاندارد ۸/۹۰۵ است. از مجموع افراد مورد مطالعه، تعداد ۲۱ نفر (۷٪) در دارای مدرک دیپلم، تعداد ۲۷ نفر (۹٪) کاردانی، تعداد ۱۴۶ نفر (۴۸/۷٪) کارشناسی، تعداد ۹۴ نفر (۳۱/۳٪) دارای مدرک کارشناسی ارشد و تعداد ۱۲ نفر (۴٪) دارای مدرک دکتری بودند. بیش‌ترین سابقه کاری افراد در دامنه ۱۱-۱۵ سال (۷۲ نفر، ۲۴٪) قرار

داشت و کم‌ترین سابقه کار در دامنه ۳۰-۲۶ سال (۲۹ نفر، ۹/۷٪) بود. همچنین ۳۵ نفر (۱۱/۷٪) کارمند پیمانی، ۱۴۱ نفر (۴۷٪) کارمند رسمی و ۱۱۵ نفر (۳۸/۳٪) کارمند رسمی قطقراردادی بودند. ابزار اندازه‌گیری برای جمع‌آوری داده‌های پرسشنامه محقق ساخته آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی بود. این پرسشنامه شامل ۶۰ سوال ۵ گزینه‌ای است و سه مؤلفه (۱) مؤلفه‌های اخلاقی بازدارنده اجرا (سوالات ۱-۲۵)، (۲) مؤلفه‌های اخلاقی بازدارنده بازرگانی (سوالات ۲۶-۴۵)، (۳) مؤلفه‌های اخلاقی بازدارنده اقتصاد مقاومتی (سوالات ۴۶-۶۰)، را می‌سنجد. به منظور اطمینان از روایی پرسشنامه، با استفاده از روش روایی محتوایی، پرسشنامه در اختیار اساتید متخصص بخش بازرگانی قرار گرفت و نظرات اصلاحی ایشان در طراحی نهایی پرسشنامه منظور گردید. برای تعیین پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است نتایج حاصل از آزمون پایایی نشان داده است آلفای کرونباخ مؤلفه‌های اخلاقی آسیب رسان اجرا (۲۵ سوال) ۰/۹۲۸ می‌باشد، آلفای کرونباخ مؤلفه‌های اخلاقی آسیب رسان بازرگانی (۲۰ سوال) ۰/۹۴۸ می‌باشد و آلفای کرونباخ مؤلفه‌های اخلاقی آسیب رسان اقتصاد مقاومتی (۱۵ سوال) ۰/۹۴۲ می‌باشد. در مجموع، آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۹۷۴ می‌باشد.

داده‌ها با استفاده از روش مدل معادلات ساختاری از طریق نرم‌افزار PLS تحلیل شدند.

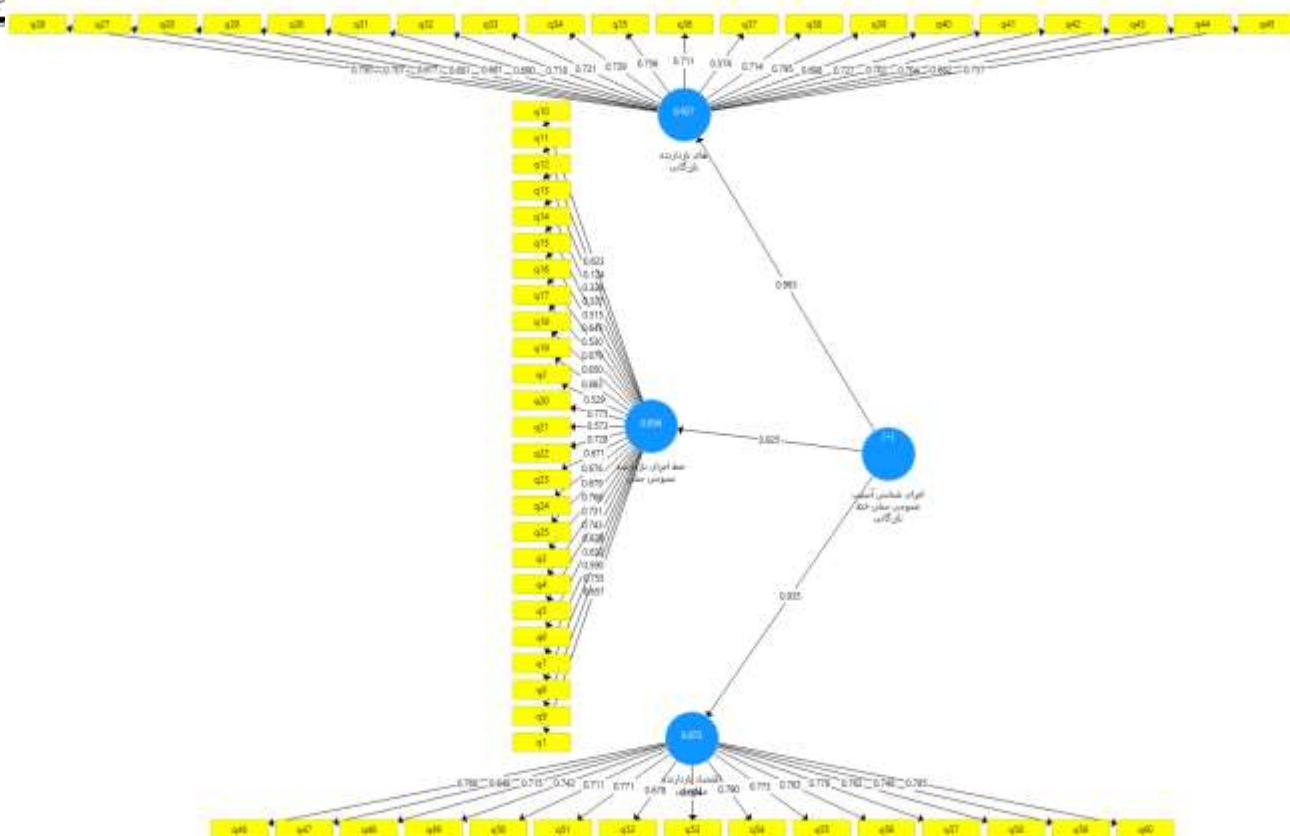
یافته‌ها

در نگاره ۱ ضرایب استاندارد و در شکل دو مقادیر تی مدل آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی به نمایش درآمده است.

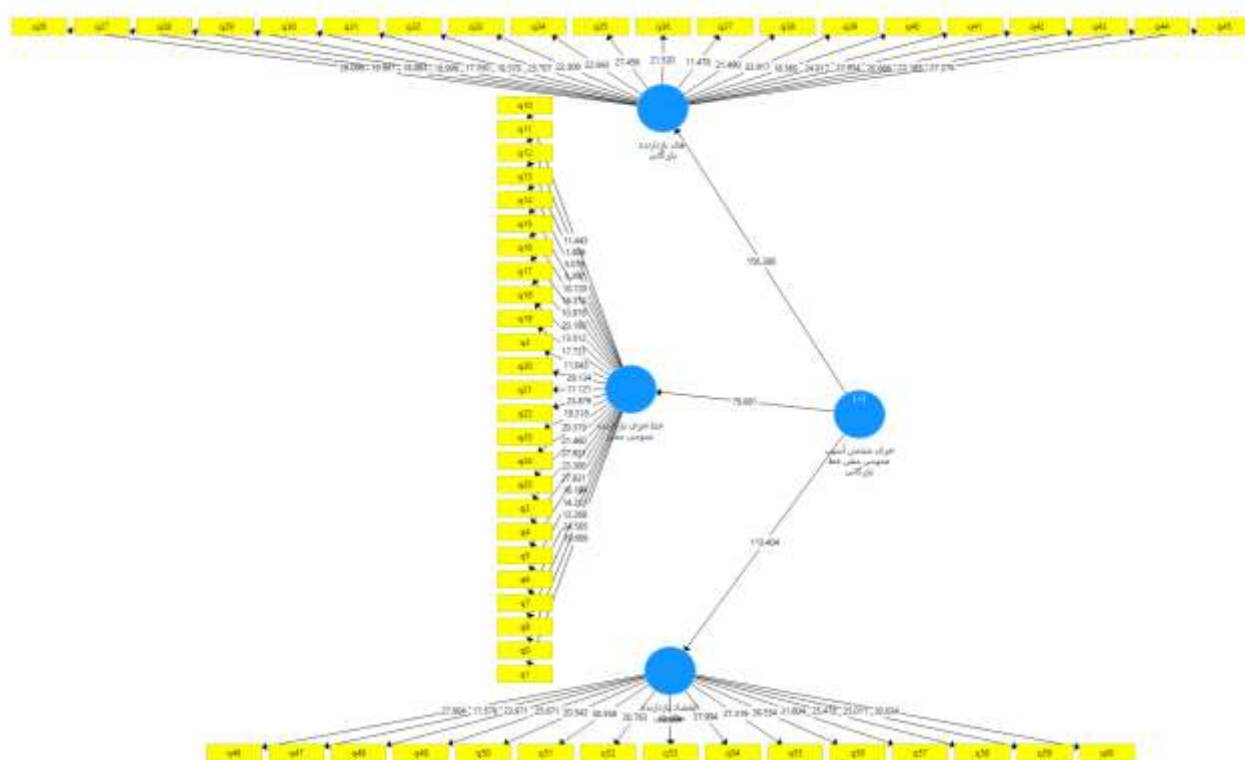
نتایج جدول (۱) شاخص‌های افزونگی با روایی متقاطع و اشتراک با روایی متقاطع برازش مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی را نشان می‌دهد. مقادیر بیشتر از صفر و نزدیک‌تر به ۱ برای این دو شاخص بیانگر ارتباط پیش‌بین مناسب‌تری هستند. در جدول (۵) شاخص‌های ارتباط پیش‌بین برای متغیرهای مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی گزارش شده است که با توجه به مقادیر مثبت آن‌ها مدل مورد نظر را تایید می‌نماید.

جدول ۱: شاخص کیفیت مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی

متغیر	افزونگی با روایی متقاطع CV Redundancy	اشتراک با روایی متقاطع communality
بازدارنده اخلاقی اجرای خط‌مشی	۰/۳۹۴	۰/۳۹۴
بازدارنده اخلاقی بازرگانی	۰/۵۰۳	۰/۵۰۳
بازدارنده اخلاقی اقتصاد مقاومتی	۰/۵۵۲	۰/۵۵۲

نگاره ۱: ضرایب استاندارد مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی

نگاره ۲: مقادیر t مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی

نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد که مولفه‌های بازدارنده اخلاقی اجرای خط مشی با اندازه اثر ۰/۹۲۵، بازدارنده اخلاقی بازرگانی با اندازه اثر ۰/۹۶۳ و بازدارنده اخلاقی اقتصاد مقاومتی با اندازه اثر ۰/۹۳۵ بر متغیر پنهان دارند.

جدول ۲: تدوین معناداری مولفه‌های مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی

رابطه	اندازه اثر	t-value	سطح معناداری	R ² (تبیین واریانس)
باز دارنده اخلاقی اجرای خط مشی ← اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور	۰/۹۲۵	۷۶/۸۸۱	۰/۰۱	۰/۸۸۵
باز دارنده اخلاقی بازرگانی ← اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور	۰/۹۶۳	۱۵۶/۳۸۰	۰/۰۱	۰/۹۲۷
باز دارنده اخلاقی اقتصاد مقاومتی ← اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور	۰/۹۳۵	۱۱۳/۴۰۴	۰/۰۱	۰/۸۸۴

نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد که مقدار واریانس استخراج شده و مقادیر اشتراکی متغیر آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی برابر با ۰/۴۱۶ می‌باشد.

جدول ۳: مقادیر میانگین واریانس استخراج شده و مقادیر اشتراکی مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی

متغیر	AVE	communality
آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور	۰/۴۱۶	۰/۴۱۶

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که مولفه‌های مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی از پایایی آلفای کرونباخ خوبی برخوردار هستند.

جدول ۴: میزان پایایی آلفای کرونباخ و مقادیر CR

متغیرها	آلفای کرونباخ	مقدار CR
بازدارنده اخلاقی اجرای خط مشی	۰/۹۳۰	۰/۹۲۹
بازدارنده اخلاقی بازرگانی	۰/۹۴۸	۰/۹۵۳
بازدارنده اخلاقی اقتصاد مقاومتی	۰/۹۴۳	۰/۹۴۸

بحث

نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان می‌دهد که مولفه‌های آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی اثر مثبت و معنی داری در مدل داشته است. همچنین نتایج آزمون مدل معادلات ساختاری نشان داد که مقادیر ضرایب اثر، مقادیر ارزش t، مقدار واریانس تبیین شده و سطح معنی‌داری مدل اندازه‌گیری آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی دارای اثر معناداری (P < ۰/۰۱) در این مدل می‌باشند. شاخص‌های برازش مدل ساختاری آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی نشان می‌دهد که مدل ساختاری از برازندگی مناسبی برخوردار است. نتیجه این تحقیق با تحقیقات برخی محققان (

۱۴-۱۷) همخوان می‌باشد. زیرا این محققان در پژوهش‌های خود عوامل مؤثر و موانع موجود در اجرای خط‌مشی‌ها را در حوزه‌های مختلف بررسی کرده‌اند. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که در بخش اجرای خط مشی عمومی بازرگانی، یکی از شاخص‌های و مولفه‌های آسیب‌شناسی اخلاقی خط مشی عمومی بازرگانی، فقدان خط‌مشی‌ها و سیاست‌های جامعه در حوزه اخلاق بازرگانی می‌باشد. سیاست‌ها و برنامه‌ها در حوزه اخلاق تجارت و بازرگانی، علیرغم قدمت قانون تجارت، جامع و مانع نمی‌باشند. به همین دلیل می‌تواند زمینه را برای سوء استفاده‌های بسیاری از افراد سودجو فراهم کند. چرا که می‌توانند راه‌هایی را برای دور زدن قوانین پیدا کنند. بنابراین از این جهت به عنوان مانعی برای اجرای خط و مشی‌های عمومی بازرگانی کشور در جهت ارتقای اقتصاد مقاومتی عمل می‌کند.

از دیگر مشکلات و مسائل که در راه اجرای خط و مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی با توجه به نتایج حاصل از یافته‌های تحقیق، فقدان شبکه اطلاعاتی کارآمد و یکپارچه می‌باشد. امروزه وقت و زمان از ارزشمندترین دارایی‌های یک فرد یا یک سازمان به حساب می‌آید، بنابراین وجود یک سیستم ارتباطی و اطلاعاتی یکپارچه از الزامات پیشرفت یک برنامه می‌باشد. چرا که برای اجرای سیاست‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی تمام نگاه‌ها به یک استان یا چند شهرستان و شهر محدود نیست، به عبارتی باید کل کشور و کل مردم با اتحاد خود این امر را ممکن سازند. بنابراین این طرح نیازمند به یک سیستم اطلاعاتی و ارتباطی یکپارچه برای به اجرا رساندن اهداف در کل کشور می‌باشد و هرچه این شبکه اطلاعاتی، کارآمدی کمتری داشته باشد، افراد زمان بیشتری را از دست می‌دهند و

شفافیت باعث تسهیل نظارت بر فعالیت‌ها و کم‌کاری‌های مقامات عمومی می‌شود. در محیط‌های غیر شفاف و مبهم امکان کجروی‌ها افزایش می‌یابد و در نهایت انجام رفتارهای فساد آلود تسهیل می‌شود بنابراین شرط لازم برای سالم بودن یک نظام اقتصادی، وجود شفافیت در ابعاد مختلف می‌باشد چرا که عدم شفافیت موجب صورت گرفتن زد و بندها و معاملات غیرقانونی خواهد شد و بروز هرگونه فساد در هر نهاد تولیدی به عنوان یک مخل در نظام اقتصادی کشور شناخته می‌شود. در نتیجه عدم شفافیت در رویه‌های اقتصادی به عنوان یک شاخص آسیب‌رسان در اجرای خط‌مشی عمومی و بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی محسوب می‌شود.

بخش خصوصی کشور به جهت اینکه جایگاه ویژه‌ای در رونق تجارت و گسترش صادرات و روابط بین الملل دارد، باید در تصویب قوانین حوزه تجارت و بازرگانی نگاه ویژه‌ای به آن داشت. هنگامی که نقش برخی تشکلهای و بخش‌های تولیدی خصوصی در قانون مشخص شده باشد، میزان اثر بخشی آنان در تحقق اهداف کاهش می‌یابد و مهم‌ترین اثر منفی که می‌تواند داشته باشد، عدم کمک به توسعه تجارت خارجی می‌باشد بنابراین عدم هماهنگی بین قوانین دولتی با بخش خصوصی و یا به عبارتی تصویب لایحه قانون تجارت بدون توجه به نیازهای جامعه مخاطب، موجب عدم پیشرفت در اجرای خط و مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی خواهد شد.

همچنین برای تقویت شبکه بازرگانی کشور، لازم است که اعتبار و سرمایه کافی تأمین شود. در بخش‌های خصوصی به جهت تأمین منابع مالی از راه‌های مختلفی که بخشی مربوط به سازمان‌ها و نهادهای دولتی می‌باشد، تصمیمات دولت در تنظیم بودجه برای تکمیل زیرساخت‌های بازرگانی کشور بسیار مهم خواهد بود، همچنین در بخش‌های دولتی نیز به دلیل اینکه منابع مالی، مستقیماً از طرف دولت تأمین می‌شود، میزان بودجه تخصیصی جهت تقویت شبکه بازرگانی کشور نقش مهمی در تحقق اهداف در حوزه بازرگانی ایفا می‌کند بنابراین با کاهش سهم بودجه‌ای سالانه حوزه تجارت و بازرگانی این شبکه متحمل آسیب در اجرای خط و مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌شود.

نتیجه‌گیری

خط‌مشی‌گذاری فرایندی است که چندین مرحله دارد به این صورت که عوامل بی‌شماری وجود دارند که در راستای انجام و اجرای فرایند خط‌مشی‌گذاری نقش ایفا می‌کنند. یکی از این حوزه‌ها اخلاق تجارت است و بی‌شک آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور از اهمیت زیادی برخوردار است. بر اساس نتایج پژوهش حاضر مشخص شد که اجرای ناقص، غیرعلمی و بی‌توجهی به اخلاق کسب و کار (همچون شایسته‌سالاری، شفاف بودن، مبارزه با فساد و رانت و...)، سبب شده است که با وجود تلاش‌های بسیار، همچنان خط‌مشی‌های بازرگانی بر اساس رویکرد اقتصاد مقاومتی در اجرا موفقیت چشمگیری به دست نیاورده باشند.

با توجه به اینکه در دنیای تجارت روز به روز شاهد اتفاقات و نوآوری‌هایی هستیم، از دست رفتن زمان تنها به ضرر خواهد شد. در نتیجه مشاهده می‌شود که فقدان شبکه اطلاعاتی کارآمد، از شاخص‌های آسیب‌رسان اجرای خط و مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌باشد.

یکی از مهمترین عواملی که می‌تواند یک سازمان را به چشم اندازها و اهداف خود نزدیک کند، شایسته‌سالاری و واگذاری مسئولیت‌ها به افراد خبره و متخصص می‌باشد. چرا که آنها با توجه به دانش خود، سازمان را بسیار به اهداف نزدیک می‌کنند. علاوه بر این، تجربه و مهارت افراد، بسیار نقش تعیین‌کننده‌ای در اجرای برنامه‌ها دارد، چرا که عدم دانش و مهارت در امور، باعث هدر رفتن منابع خواهد شد و جبران این آسیب، مساوی با محدودتر ساختن سایر برنامه‌ها می‌باشد. بنابراین مشاهده می‌شود که نبود شایسته‌سالاری و عدم تطبیق مسئولیت‌های محوله با تخصص و دانش افراد از آسیب‌های اخلاقی اجرای خط و مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌باشد. همچنین تخصص و دانش برای بهتر اجرا شدن برنامه‌ها بسیار کارآمد می‌باشد. چرا که افراد با دانش بالا به دلیل ذهن باز و خلاق که دارند، کمک بسیار مهمی بر بازدهی بیشتر سازمان می‌کنند. در نتیجه مطابق بودن مسئولیت‌مجریان با تخصص و دانش آنها، بسیار به سود فعالان و مدیران کشور در عرصه تجارت و بازرگانی می‌باشد.

نتایج مربوط به بررسی شاخص‌های نیکویی برازش مدل آسیب‌شناسی اخلاقی اجرای خط‌مشی‌های عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی نشان داد که دهد که GOF برای مدل این تحقیق برابر ۰/۲۵ می‌باشد لذا مدل ساختاری پژوهش حاضر از برازش متوسط برخوردار است و در نتیجه این فرضیه تأیید می‌شود. این نتیجه با نتایج برخی پژوهش‌ها در این زمینه همسو است (۱۸-۲۱). در تبیین و توجیه این یافته می‌توان گفت که محیط‌های کسب و کار کالا و خدمات، نقش موثر و تاثیرگذاری در نظام اقتصادی کشور دارد. بنابراین هر مشکل و یا اختلال در این محیط و بی‌توجهی از اخلاق کسب و کار، روند اجرای خط‌مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی را دچار آسیب می‌کند. از جمله مشکلاتی که این محیط با آن ممکن است روبرو باشد، غیر شفاف بودن، رانت، پر هزینه بودن، پیچیدگی و مملو از نارضایتی و عدم امنیت در روند اداری و قانونی کسب مجوزها و تولید کالا و ارائه خدمات برای فعالان اقتصادی و تجاری می‌باشد. ابهام در این بخش‌ها موجب کاهش فعالیت محیط کسب و کار کالا و خدمات خواهد شد که یک مشکل جدی در مسیر تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به شمار می‌آید. بنابراین مولفه‌های اخلاقی چون: غیر شفاف بودن، رانت و رشوه، پر هزینه بودن، نا اطمینانی در محیط کسب و کار کالا و خدمات به ضرر طرح اجرای خط و مشی عمومی بازرگانی کشور با رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌باشد.

با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود:

اولین گام پیشگیری و مبارزه با فساد اقتصادی را می‌توان شفافیت اقتصادی نام برد، چرا که با فرض بر اینکه قدرت منجر به فساد می‌شود،

ملاحظه‌های اخلاقی

موضوعات اخلاقی همچون؛ سرقت ادبی، رضایت آگاهانه؛ انتشار چندگانه و ... در پژوهش حاضر مورد توجه قرار گرفته‌اند.

واژه نامه

1. Policy	خط مشی
2. Politic science	علم سیاست
3. Public policy	خط مشی عمومی
4. Racism	تبعیض نژادی
5. Environmental pollution	آلودگی محیط زیست
6. Legislative commercial policy	خط مشی بازرگانی قانون گذار
7. Ethics	اخلاق
8. Ethical issues	مسائل اخلاقی
9. Business ethics	اخلاق تجاری
10. Economical activities	فعالیت‌های اقتصادی
11. Ethical principles	اصول اخلاقی
12. Ethical pathology	آسیب شناسی اخلاقی
13. Social responsibility	مسئولیت پذیری اجتماعی
14. Business agencies	بنگاه های اقتصادی
15. Moral commitment	التزام اخلاقی

References

1. Pourahmadi M, Mokhtarianpour M, Hasangholipour T. (2018). Pathology of implementation of privatization policies in Iran. Public Management; 10(3): 333-365. (In Persian).
2. Hajipour E, Forozandeh L, Danaeefard H, Fani A. (2015). Designing a pathology model for public policy implementation in Iran. Military Management Quarterly; 58(15): 1-23. (In Persian).
3. Soleimani M, Daneshfard K, Najafbeigi R. (2019). A contingency model for identifying general issues in the Iranian policy-making process with emphasis on drivers. Journal of Public Management; 40. (In Persian).
4. Sabatier P, Mazmanian D. (2017). The condition of effective implementation Houghton Mifflin. Policy Studies Journal; 8 (4): 538-560.
5. Moghadaspour S, Danaeefard H, Kordnaeig A. (2013). Analysis of key factors in the failure of some key policies in c. l. Iran: Study of the country's tax policies. Journal of Organizational Culture Management; 11(1): 33-86. (In Persian).
6. Kraft EM, Furlong RS. (2015). Public; policy, politics analysis alternatives. 5th Edition. States of America: Sage Publicatio.
7. Alvani SM, Sharifzadeh F. (2017). General policy-making process. Tehran: Allameh Tabatabai University Press. (In Persian).
8. Denhart RB. (2018). Theories of government organization. Translated by Danaeefard H, Alvani SM. (2018). Tehran: Safar Publication. (In Persian).
9. Abbasi A, Motazedian R, Mirzaee MG. (2016). Investigating barriers to the implementation of public policies in government agencies. Organizational Resource Management Research; 6(2): 49-69. (In Persian).
10. Batsuuri G, (2016). Foreign investment policy implementation effective: a case study from Mongolia imperial. Journal of Interdisciplinary Research; 3(2): 320-309.
11. Kazemi Rahbar M, Afsharnejad A, Aminisabegh Z, Sadeh E. (2020). Presenting a pathology model of policy-making in the field of cooperation (Case study: General Office of Cooperatives of Tehran Province). Journal of Business Management; 46. (In Persian).
12. Pourhassan S. (2019). Modeling of the relationship between social capital, cultural capital and professional ethics in business companies. Ethics in Science and Technology; 13 (4):77-85. (In Persian).
13. Kermanshahi B, Azami Z. (2018). The relationship between personal ethics, professional ethics and gender of accountants and tax compliance. Ethics in Science and Technology; 13 (1):91-99. (In Persian).
14. Molahoseini L, Taheri A, Aminisabegh Z. (2018). Identify and prioritize obstacles to the implementation of public policy in human resources units in the Ministry of Oil. 4th International Conference on New Horizons in Humanities and Management. Tehran: New Horizons Science and Technology Association.
15. Varpae H, Derakhshan R. (2017). Investigation of human factors, obstacles to the implementation of policies in public hospitals in Markazi province. International Conference on New Research in Management, Economics, Tourism Industry Capacity in Development.
16. Porahmadi M, Mokhtarianpor M, Hasangholipor T. (2018). Pathology of implementation of privatization policies in Iran. Public Management; 10(3): 333-365 .
17. Huang D, Altemoseb J, Timothy K, O'Leary J. (2017). Public access to clinical trials: Lessons from an organizational implementation of policy. Contemporary Clinical Trials; 57: 87-89.
18. Costa Barbosa M, Alam K, Mushtaq S. (2016). Water policy implementation in the state of São Paulo, Brazil: Key challenges and opportunities. Environmental Science & Policy; 60: 11-18.
19. Kanungwe Kalaba F. (2016). Barriers to policy implementation and implications for Zambia's forest ecosystems. Forest Policy and Economics; 69: 40-44 .
20. McTigue, C., Monios, J., Rye, T. (2018). Identifying barriers to implementation of local transport policy: An analysis of bus policy in Great Britain. Utilities Policy; 50: 133-143.

organizational trust and ethical climate. Ethics in Science and Technology; 11 (2):77-84. (In Persian).

21. Ahmadi K, Fatemi A, Lotfi O. (2016). Analysis of relationships between secure based leadership,